

Samuel Abravaya Marmaralı (1879-1953)

Samuel Abravaya Marmaralı

Atatürk'ün hastalığı sırasında kendisini tedavi eden beş danışman (belgelerde müşavir) doktordan birisi olan Dr. Abravaya Marmaralı, 1879'da İzmir'de doğdu. Abravaya, ilk adıyla ilgili olarak İngiliz gazeteci Betty Ross'a verdiği söyleşide adının İbranice iki kelimededen oluşan "Abre-Evaya" yani "bolluk babası" anlamına geldiğini belirtmiştir. Abravaya, 1934 yılında Soyadı Kanunu ile "Marmaralı" soyadını aldı. Abravaya, Betty Ross'a verdiği röportajda aslında "Özçelik" soyadını almak istediğini, ancak ailesi Marmara yakınlarında oturduğu için "Marmaralı" soyadını aldığını belirtmiştir. Babası İzmir'in önemli tüccarlarından birisiydi.

İlk ve orta öğrenimini İzmir'de tamamladıktan sonra 1897 yılında İzmir İdadisinden mezun oldu. 16 yaşında başladığı Tıp Fakültesine devam ettiği dönemde babasının işleri kötüye gittiği için oğluna yardım edemeyecek duruma gelmesi üzerine fakülteyi devletin mecburi hizmet karşılığı verdiği bursu alarak 1903 yılında tamamlayabildi.

İlk görev yeri Selanik'in Tikveş kazasında belediye doktoru olarak bir yıl çalıştı. Ardından Dedeoğlu Belediyesi'nde üç yıl doktorluk yaptı. Mecburi hizmetini tamamladıktan sonra tıp eğitiminde uzmanlığa devam etmek için 1907'de görevinden istifa ederek Paris'e gitti. Dönüşünde Tıp Fakültesi Genel Patoloji Asistanlığı'na seçilmiş ve 1 Mart 1909'da Darülfünun Tıp Fakültesi Dâhiliye Seririyatı Muallim Muavinliği'ne (Doçentliğe), 1910 yılında da Dâhiliye Şefliği'ne tayin edilmiştir. 1919 yılına kadar Tıp Fakültesinde çeşitli bölümlerde görev yapmıştır. Daha sonra Or Ahayim Yahudi Hastanesinde fakir dindaşlarını ücretsiz olarak muayene etmiştir.

Bir müddet Maltepe Askerî Hastanesinde Tabip Yüzbaşı olarak da çalışan Dr. Abravaya, 1932'de Tıp Fakültesi Müdür Muavinliği'ne getirilmiş ve bu görevde üç yıl kalmıştır. Dr. Abravaya, II. Meşrutiyet'ten önce Sağlık Bakanlığı görevlerini

yapan Meclis-i Umur-ı Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umumiye üyeliklerinde de bulunmuştur. Atatürk'ün son hastalığı sırasında (1938), onun danışman doktorları arasında yer almıştır.

Türk Tıp Encümeni, Türk Tıp Cemiyeti üyelerinden olan Dr. Samuel Abravaya, Osmanlı Tıp Cemiyetinin de ikinci başkanlığını yapmıştır. Ayrıca Fransız Gastroenteroloji Cemiyetinin üyesi idi. 1950 yılında Yahudi Cemaati Cismani Meclis Başkanlığı'na seçilen Abravaya, aynı zamanda Or Ahayim Hastanesi fahri başkanlığını da yürütmüştür.

Samuel Abravaya, tıp dünyasındaki şöhreti kadar Türk Yahudileri içindeki etkin konumu ile de dikkatleri üzerine çekmiş ve bu durum TBMM'ye milletvekili olarak girmesinde etkili olmuştur. Dr. Samuel Abravaya Marmaralı, 1935 yılında Niğde Bağımsız Milletvekili seçilerek meclis çalışmalarına katılmış, 1939 seçimlerinde aynı ilden tekrar milletvekili seçilmiştir. Böylece TBMM V. ve VI. Dönemlerinde (1935-1943) iki dönem milletvekilliği yapmıştır.

Samuel Abravaya'nın siyasi hayatı 1 Mart 1935 tarihinde V. dönem milletvekili seçimlerinde Niğde'den bağımsız milletvekili seçilerek başlamıştır. Seçilen diğer gayrimüslim vekilleri gibi Abravaya'nın da Niğde ile bir bağlantısı yoktur. Seçildiği dönemde hedefi ve siyasi programları hakkında gazetelere verdiği demeçlerde üç noktaya dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi, "azınlıkların değil Türk milletinin vekili olduğu", ikincisi "Türkiye'nin vatandaşı olduğu" ve üçüncüsü de "rejime ve Cumhuriyete sadık olduğu" konularıdır. Bunları kamuoyuna açık olarak beyan etmiştir.

Samuel Abravaya, seçim öncesi kendisini ziyarete gelen gazetecilere seçimlere katılmaktaki amacını da şu sözlerle açıklamıştır: "Ben bir Türk yurttaşım ve öteden beri bu gaye ile yürümüştüm. Bu defa sayılabiliğe namzetliğimi koyarken de ancak Türk ulusunun bir sayılabili olmak şerefine nail olmak istedim. Bu şerefli vazife hakkında nokta-nazarım budur. Sayılabiliğim tahakkuk ederse çok faziletkâr olan Türk doktorlarının hukukunu müdafaa etmek için elimden geldiği kadar çalışacağım. Başlıca gayelerimden biri de Türk doktorluğunu yükseltmek olacaktır. Bunlardan başka içtimaî sahada da faydalı olmağa çalışacağım. Bazı gazeteler bizi azınlık namzedi olarak gösteriyorlar. Hâlbuki benim nazarımda Ahmed ne ise Avram da odur."

17 Şubat 1935 tarihli seçim tutanağına göre 583 oy alarak 1 Mart 1935 tarihinde meclise katıldı ve tutanağı 7 Mart 1935 tarihinde onaylandı. Milletvekilliği boyunca Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni (Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu) üyeliğinde görev aldı. Bu dönemde TBMM Genel Kurulunda Atatürk'ün ölümü sonrasında cenaze merasimi hakkında bir konuşma yapmıştır. Abravaya konuşmasında, "Atatürk'e olan sevgi ve muhabbetinden bahsederek duyduğu derin üzüntüsünü" dile getirmiştir. Bunun dışında TBMM'de herhangi bir etkinliği bulunmamaktadır.

Dönemin Nafia (Bayındırlık) Vekili Hilmi Uran'ın hatıratında yer alan şu tespitlerden aynı seçimlerde diğer gayrimüslim unsurlardan da bazı vekillerin meclise alınarak millî birlik ve bütünlüğe katkı yapmaları beklenmiştir. Fakat bundan beklenen faydanın sağlanamadığı da anlaşılmaktadır:

"26 Mart 1939 tarihinde yapılmış olan umumi mebus seçimlerinde Afyonkarahisar'da, Eskişehir'de, Ankara'da ve Niğde'de birer yer açık bırakılmak ve oralara Halk Partisinden namzet gösterilmek suretiyle Afyonkarahisar'dan Berç Türker'in, Eskişehir'den İstamat Özdamar'ın, Ankara'dan Dr. Taptas'ın ve Niğde'den Dr. Abravaya'nın müstakil (bağımsız) mebus seçtirilmiş olması yine İnönü'nün ileri sürdüğü ayrı bir siyaseti idi. Çünkü bu suretle Büyük Millet Meclisinde güya Berç Türker, Ermenileri; Özdamar, Papa Eftim'in başında bulunduğu Türk Ortodokslarını; Dr. Taptas asıl büyük Rum kütlesini ve Abravaya da Yahudileri temsil etmiş olacaktı. Hâlbuki ne temsil edenler ne de temsil edilenler, takip edilen maksada inanmamışlardı. Binaenaleyh, o maksada yararlı olamamışlardı."

Samuel Abravaya'nın mebus seçilmesi Yahudi Cemaati tarafından da büyük bir sevinç ile karşılanmıştır. Cemaat artık gayrimüslimlere karşı uygulanan ayrımcı siyasetin böylece sona ereceğine inanmıştır. Batı medyası da Abravaya'nın seçilmesine ilgi göstererek World Jewry Dergisi, bir muhabirini Türkiye'ye göndererek Abravaya'nın meclisteki ilk gününde onu yalnız bırakmamıştır. World Jewry Dergisi muhabiri olan Betty Ross, Abravaya ile yaptığı söyleşiden oluşan röportajı dergisinde yayınlamıştır. Bu röportajı İzmir'in önde gelen gazetelerinden Yeni Asır, Türkçeye tercüme ettirerek okuyucularına 29 Ekim 1935 tarihli nüshasında duyurmuştur. Bu yazıya CHP yanlısı Anadolu Gazetesi büyük tepki göstermiş ve gazeteci Orhan Rahmi Gökçe Anadolu Gazetesi'ndeki "Bir Türk Saylavı Olduğu Halde Yahudiliği Müdafaa Ediyor" başlıklı yazısında Abravaya'yı, "Yahudi kimliği ve kültürünü savunmakla" suçlamıştır. Abravaya bu eleştiriler karşısında tartışmaya girmeden kısa yoldan demecinin tepki çeken bölümünü tekzip ederek meselenin kapanması yolunu tercih etmiştir.

VI. dönem milletvekili seçimlerinde yine Niğde'den 622 oy ile bağımsız olarak meclise girmiştir. 3 Nisan 1939'da mazbatasını onaylanan Abravaya, bu görevi 8 Mart 1943 tarihine kadar sürdürmüştür. Samuel Abravaya Marmaralı, bütün dönem boyunca Maliye Komisyonu'nda görev yapmıştır. Bu dönemdeki siyasi faaliyetlerine baktığımızda bazı kanun maddelerinin düzeltilmesi ve değiştirilmesi konusunda oluşturulan komisyonlarda görev aldığı görülmektedir. Bunlardan birisi de İskân Kanunu'nun 32. maddesinin değiştirilmesi için oluşturulan komisyondur.

Dr. Samuel Abravaya Marmaralı, ülser rahatsızlığına yakalanmış, ameliyat edilmiş olmasına rağmen rahatsızlığı ilerlemiş ve 22 Mart 1953'de vefat etmiştir. 25 Mart 1953 tarihinde Neve Şalom Sinagogu'nda yapılan dinî tören sonrasında Arnavutköy Musevi Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Evlü ve 2 kızı olan Abravaya Marmaralı Fransızca, Almanca ve Rumca dillerini biliyordu. Kızlarından birisi İstanbul Amerikan Kız Kolejinde eğitim almış diğeri ise Paris Hukuk Fakültesinde hukuk doktorası yapmıştır.

Eserleri

1. "Humma-yı Tifoidinin Esnayı Seyrinde Mayi-i Dimagi-i Şevkide Lenfotizoz ve İltihab-ı Sahaya-yı Dereni", **Darülfünun Tıp Fakültesi Mecmuası**, İstanbul, Cilt 1, Sayı 4 (14 Kasım 1916), s.309-314.
2. "Garip Bir Karın Sendromu", **Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası**, İstanbul, Aralık 1946, s.436-442.

Samuel Abravaya'nın Türk tıp tarihine en büyük katkısı "Garip Bir Karın Sendromu" olarak adlandırdığı ve bugün "Akdeniz Aile Ateşi" olarak bilinen hastalığa koyduğu teşhistir. Muzaffer Şevki Yener bu hastalığa "Abravaya Sendromu" adını vermiştir.

Ali GÜLER

KAYNAKÇA

AKÇIÇEK, E., **Atatürk'ün Sağlığı Hastalıkları ve Ölümü**, İzmir Güven Kitabevi, İzmir 2005.

BALİ, Rıfat N., **Devletin Yahudileri ve "Öteki" Yahudiler**, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

"Büyük ve Acı Bir Kayıp", **Cumhuriyet**, 24 Mart 1953.

ÇAKIRBAŞ, A., **Cumhuriyet Döneminde Gayrimüslim Milletvekilleri ve Faaliyetleri (1923-1964)**, T.C. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Nevşehir 2017.

"First Jewish M. P. Elected", **The Jewish Chronicle**, 22 Şubat 1935, 16.

GÖKÇE, O. R., “Bir Türk Saylavı Olduğu Halde Yahudiliği Müdafaa Ediyor”, **Anadolu**, 30 Ekim 1935.

GÖKEL, S., “Niğde’nin Musevi Milletvekili Vardı”, **Bor Haber Gazetesi**, 16 Ağustos 2012.

GÜNEŞ, İ., **Türk Parlamento Tarihi (TBMM V. Dönem 1935-1939)**, Cilt 2, No: 26, Ankara 2001.

KOCATÜRK, U., **Atatürk Çizgisinde Geçmişten Geleceğe, Atatürk ve Yakın Tarihimize İlişkin Görüşmeler, Araştırmalar, Belgeler**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2005.

“Müstakil Saylavlar”, **Cumhuriyet**, 4-5 ve 9 Şubat 1935.

ÖZTÜRK, K., **Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1926-1973**, Ankara 1973.

ROSS, B., “Turkey’s First Jewish M.P.”, **World Jewry**, 26 July, 1935.

ŞEHSUVAROĞLU, B., **Atatürk’ün Sağlık Hayatı**, İstanbul 1981.

ŞENAL, G. Ş., **Türk Parlamento Tarihi (TBMM VI. Dönem 1939-1943)**, Cilt 5, No: 39, Ankara 2007.

TBMM Azasının Seçim Mazbatası, TBMM Arşiv ve Genel Evrak Müdürlüğü, No: 308.

“Una Grande Pedrita Para el Judaizmo de Turkiya”, **Şalom**, 26 Mart 1953.

URAN, H., **Hatıralarım**, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1959.

YENER, M. Ş., **Sendromlar**, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1956.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/marmarali-samuel-abravaya-1879-1953/?pdf=3503> adresinden erişilmiştir